richting door Calvijn aan de Kerken der 16e eeuwsche reformatie gewezen, wat de leer betreft geheel, wat de inrichting betreft ten deele gevolgd. Ten deele, wijl de Christelijke Gereformeerde Kerk zich onder den drang der tijdsomstandigheden, tot een Genootschap met plaatselijke afdeelingen, instee van een uit plaatselijke kerken opkomend kerkverband had ingericht. Dit aanvankelijk kerkherstel zou eerst in 1892 tot een volkomen herstel worden.

Maar hiermede overschrijd ik reeds de tijdgrens, waarbinnen het ontstaan van de Ethische richting valt.

De Ethische richting, aan wier ontstaan, naast dien van Daniël Chantepie de la Saussaye, de naam van Johannes Hermanus Gunning is verbonden.

Over hen een volgend maal.

W. G.

„De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd".

> En hij zeide: Naakt ben ik uit mijner moeders buik gekomen, en naakt zal ik daar henen wederkeeren. De Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen; de naam des Heeren zij geloofd.
>
> Job 1 : 21.

In de historie van het Oude Testament is Job de groote lijder geweest, want op hem is de Satan losgelaten met al zijn kracht. Job is neergeworpen geweest in de diepste diepte van het menschelijk lijden. Maar in dat alles bleef hij trouw aan zijn God en schitterde heerlijk zijn geloof.

Van zijn lippen hebben we beluisterd het woord, dat in dagen van groote beproeving, van bitter lijden, van zwaren rouw ons altoos zoo bemoedigend toespreekt en de ziele opheft uit de diepte van ellende tot de hoogte van Gods nabijheid en vertroosting.

Hij sprak het uit: »de Heere heeft gegeven, en de Heere heeft genomen; de naam des Heeren zij geloofd", en dat majestueuse woord heeft alle eeuwen door weerklank gevonden in het hart van Gods kinderen, en zij hebben het Job nagezegd in dagen van aangrijpend gebeuren als de ziele in hen overstelpt was.

Het komt er voor ons hart in de allereerste plaats op aan, te verstaan: *de Heere heeft gegeven*. Wat kan de mensch op aarde ook bebben of bezitten, dat hij niet van God heeft ontvangen. Zonder God heeft hij niets, en kan hij niets hebben. Dat is de diepe beteekenis van het woord dat vlak voorafgaat: naakt ben ik uit mijner moeders buik gekomen, en naakt zal ik daarhenen wederkeeren. Een kind komt ter wereld en heeft niets, het moet alles ontvangen, zijn kleedij en voedsel, zijn verzorging en opvoeding. En zoo ontvangt het nietige menschenkind het leven en den adem, en al wat hij in deze wereld bezit, van God en van God alleen.

Daarom zegt de Apostel: »wie onderscheidt u, en wat hebt gij dat gij niet hebt ontvangen. En zoo gij het hebt ontvangen, wat roemt ge alsof gij het niet ontvangen hadt!" Dit nu geldt niet alleen voor het stoffelijk goed, maar ook voor alle geestelijk goed. De gaven en krachten der ziel zijn van den Heere ontvangen. Daar is een gave van wijsheid en kennis, een gave van liefde en trouw, een gave van talent en genie. Maar het is alles een *gave* van Hem die de Vader der geesten is. Hij is de Bron van alle goed, de Fontein van alle heil, de Vader der lichten, van Wien alle goede gave is afdalende.

De Christen weet nog iets anders. o, Ja, God geeft alle dingen aan de kinderen der menschen, maar de Heere, Jehovah, de God des Verbonds, geeft in zeer bijzonderen zin gaven aan Zijn volk op aarde, aan Zijn kinderen hier beneden. Elke genade in de ziel is een gave van den Vader die in de hemelen is. Wij worden zalig door het geloof, maar dat is niet uit ons, het is Gods gave. Het is al uit Hem gevonden.

En die trouwe Bonds-God, de Heere, geeft aan Zijn volk altoos wat het noodig heeft op bepaalde tijden en in bijzondere omstandigheden. Hij geeft een Mozes om Israël uit te leiden uit het dienstbuis van Egypte, een Samuel om het te richten met beleid, een David om het te regeeren in gerechtigheid. Hij schenkt een Paulus om het Evangelie in de groote heidenwereld uit de dragen. Hij beschikt een Augustinus om de waarheid Gods in menschelijke taal te belijden, een Calvijn om een diep vervallen Kerk tot reformatie te brengen. En ook in onze dagen heeft God de Heere ons geschonken krachtige helden, die het licht des Woords klaar hebben doen schijnen over elk terrein des levens.

Maar wij roemen nooit in den mensch. Alleen in den Heere. De Heere heeft gegeven.

—

Als wat de Heere u schonk, u ontnomen wordt, dan wordt het u *door den Heere* ontnomen. Dit te verstaan en te gelooven, maakt stille in dagen van droefheid en rouw. God de Heere die u alles geeft, is toch vrij het ook weer van u weg te nemen. Hij mag zeggen, en Hij zegt het ook: ben Ik niet vrij met het Mijne te doen wat Ik wil.

Het geldt voor ieder menschenkind, dat er geen noodlot of toeval is, dat er Één is die regeert naar Zijn eeuwigen Raad en naar Zijn vrijmachtig welbehagen. Neen, geen macht buiten God doet óns meer of minder zijn, God alleen is Rechter die het beslist. Al wat ooit aan een mensch geschonken wordt, wordt door God geschonken, en al wat een mensch ontnomen wordt, wordt hem door God ontnomen.

Dat geldt ook voor het sterven, en daarin is geen onderscheid tusschen het sterven van een kind der wereld en een kind van God. Voor ieder die uit een vrouw geboren is, is waar wat we in het boek van Job lezen: dewijl zijn dagen bestemd zijn, het getal zijner maanden bij U is, en Gij zijn bepalingen gemaakt hebt, die hij niet overtreden zal.

Maar een Christen weet en gevoelt nog iets anders. De *Heere* heeft genomen. Hij, die de God Israëls is, de God des Verbonds, die trouwe houdt en eeuwig leeft. Jehova, die barmhartig en genadig is, lankmoedig en groot van goedertierenheid. De Vader in de hemelen, die om Zijns lieven Zoons Jezus Christus wil, al het kwaad dat Hij in dit jammerdal ons toeschikt, ten onzen beste keert en tot onze zaligheid doet gedijen.

Als we bij een sterfbed staan of bij een graf vertoeven, en dan mogen zeggen: »de Heere heeft genomen", dan is er rijke en zalige vertroosting. Want wij weten, dat wij allen eens moeten sterven en van deze aarde scheiden. Wie leeft er die den slaap des doods niet eens zal slapen, wie redt zijn ziel van het graf? Maar als Jehova, de Heere, wegneemt uit het land der levenden, dan is het een afsterven van de zonde, een ingaan in het eeuwige leven, een binnenkomen in het Vaderhuis daarboven, een naderen tot den Troon van het Lam, om eeuwig te juichen met al de verlosten en gezaligden.

De Heere geeft genade in dit leven, als Hij leidt naar Zijn Raad, maar als de Heere wegneemt, dan is dat wegnemen een opnemen in de heerlijkheid. Na den dood is het leven, het eeuwige, zalige leven voor al Gods kinderen bereid.

De Heere neemt weg het aardsche leven. De aardsche tabernakel wordt afgebroken. Maar weet ge wat nooit wordt weggenomen, wat eeuwig blijft en altoos stand houdt, juist als de Heere wegneemt?

De genade blijft en het werk Gods houdt stand. Want de genadegifte en de roeping Gods zijn onberouwelijk, en de poorten der hel zullen de gemeente des levenden Gods nooit overweldigen.

De Heere geeft de leidslieden, de voorgangers, de vaders in Israel. Ze zijn van ons heengegaan, ze zijn gestorven, als ze den loop hebben voleindigd en den Raad Gods hebben gediend, en hun graf is onder ons tot deren dag. Maar het werk Gods blijft, want Jezus Christus is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid.

Bergen zullen wijken, heuvelen zullen wankelen, maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen, zegt de Heere, uw Ontfermer.

Als we het zoo verstaan, dan willigt onze ziel het in bij het »de Heere heeft genomen", als ons wordt toegeroepen: zegt den kinderen Israels dat zij voortrekken.

—

De naam des Heeren zij geloofd!

Met dit woord eindigt Job. Hier heft hij zijn ziele, diep bedroefd en toch innig dankbaar, om hoog tot den God zijns levens, die woont in de Eeuwigheid.

Tot het dienen van de eere Gods is elk menschenkind, is al het schepsel te allen tijde geroepen. De Heere heeft alle dingen alleen om Zijns Zelfs wil geschapen. Alles moet zijn glorie verhoogen en Zijn eere doen schitteren.

Die in de wereld leeft kan het niet en wil het niet doen. Maar Gods kinderen zijn uit de duisternis geroepen tot het koninkrijk van Gods wonderbaar licht om de deugden des Heeren te verheffen hemelhoog, en het Soli Deo Gloria luide te doen hooren.

In dagen van droefheid en rouw is het hart er niet dadelijk toe gestemd. Maar als de Heere leidt in het Heiligdom en werkt met den Heiligen Geest, dan wordt de toon van lof en aanbidding niet langer onderdrukt, maar luide aangeheven. Dan kunnen we, zij het ook met een traan in oog, in oprechtheid des harten zingen: Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen.

David had zijn kind verloren. Door groote smart en droefheid werd hij schier verteerd.

Dat duurde tot hij kon ingaan in het Heiligdom, en toen kwam zijn ziele tot aanbidding en grootmaking van den Naam des Heeren.

O, als we het verstaan dat de Heere gegeven heeft, en dat het alleen de Heere is die genomen heeft, dan blijft er niets dan lof en dank over, en dan wordt het hart als van zelf er toe gestemd en er toe gebracht.

Dan wordt Gode lof en dank toegebracht voor de gave die Hij schonk in ongehouden goedertierenheid, en roemen wij in den Heere. Hij die alles geeft, Hij zal zijn geprezen. En dan danken wij dat wat ontnomen werd, niet door een aardsche macht, niet door Satan werd weggenomen, maar door Gods trouwe Vaderhand. En wij kussen die hand van onzen Vader in de hemelen en geven gewillig over wat onze Heere, Jehova, de God des Verbonds wegneemt, omdat Hij het zoo goddelijk liefderijk doet.

Neemt de Heere u weg uit dit aardsche en zondige leven, neemt Hij u op in zaligheid en heerlijkheid, dan hoort uw zielsnor die menigte van engelen zingen: Eere zij God in de hoogste hemelen. En jubelend zingt gij mede met de groote schare die niemand tellen kan: de Name des Heeren zij geloofd!

Dr. A. K. Jr.

Amsterdam, 19 Nov. 1920.

Het is nu een week geleden, dat we op dien somberen Novembermiddag, toen de hemel omfloersd was en geen zonnelicht door de wolkennevels heendrong, onzen Doode naar de laatste rustplaats hebben heengedragen. En als onwillekeurig richt nog eenmaal de blik zich achterwaarts naar hem, nu voor 't eerst *De Heraut*, zijn lijf blad, geheel door anderen zal worden geschreven. Het valt zoo moeilijk afscheid van hem te nemen, die als een tweede Mozes onder ons is opgetreden, die ons volk uit het dienstbuis heeft uitgeleid, en die meer dan veertig jaar zijn trouwe leidsman is geweest.

De rust thans hem geschonken, misgunnen we hem niet. Heel zijn leven is *één* arbeiden geweest in den dienst van zijn Koning. Hij wist dat de mensch te arbeiden heeft zoolang het dag is, want dat de nacht komt, waarin niemand arbeiden kan. En de zwaarste beproeving in het laatst zijns levens was, dat hij allengs de kracht om te arbeiden hem voelde begeven. Stuk na stuk werd zijn taak van hem weggenomen. Het was een marteling van zijn ziel, telkens wanneer hij weer een deel van zijn arbeid moest neerleggen. Het langst bleef hij zich nog vastklemmen aan *De Heraut*. Het was alsof hij het blad, dat hij 't meest had liefgehad en waarin de rijkste schat zijner gedachten was neergelegd, niet loslaten kon. Het allerlaatste wat hij schreef, was zijn meditatie voor *De Heraut*. De gedachte, dat een ander, die taak van hem zou overnemen, was hem schier ondragelijk. Maar in zijn laatste krankheid heeft God de Heere hem losgemaakt van zijn werk en geleerd te berusten in Zijn wil. En het troost, te weten, dat God hem bespaard heeft, wat nog erger was dan het sterven: te moeten voortleven machteloos om nog tot ons volk te spreken.

Over de uitvaart, die ons volk hem schonk, zal ik niet veel schrijven. Terecht is die uitvaart koninklijk genoemd. Niet om uitwendige praal of pracht, die daarbij zou ten toon zijn gespreid. Veeleer trof ieder de diepe eenvoud. Geen bloemenkrans of palmtak dekte de eikenhouten kist. Geen vereenigingen met wapperende banieren volgde den stoet. En op 't kerkhof werd slechts door een klein getal sprekers het woord gevoerd, en wat zij zeiden was meer een verheerlijking van God dan van het menschenkind, dat ten grave werd gebracht. Zoo was het geheel naar den wil van den overledene, die zelf bepaalde, dat op zijn graf niet dan zijn naam zou worden vermeld.

Maar koninklijk was die uitvaart, omdat uit alle deelen van het land duizenden en duizenden waren saamgestroomd om de laatste eere hem te bewijzen. Op den langen weg van het sterfhuis naar het graf, meer dan een uur gaans, stonden ze aan beide zijden geschaard, en wie kan tellen, hoeveel er op 't kerkhof zelf waren gekomen? En toen de kist langzaam wegzonk in de groeve onder 't zingen van de lievelingspsalmen van den overledene: Hoe zalig is het volk, dat naar uw klanken hoort en: Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht, bleef schier geen oog zonder tranen. De indruk van dat alles is voor degenen, die het hebben bijgewoond, onvergetelijk geweest. Het was alsof heel ons Gereformeerde volk in die laatste aangrijpende hulde nog eens al de liefde van hun hart tegenover hem wilde uiten. En indien er iets is, wat naast de vertroostende genade Gods balsem is geweest voor de harten zijner kinderen, dan is het die uiting van liefde voor hun vader geweest.

Maar bij dat nu gesloten graf blijven stilstaan, om te treuren over hem, die is heengegaan, mogen we niet. Bij dat graf zelf is het ons toegeroepen: de mensch valt weg, maar Christus, de Koning zijner Kerk, blijft; Hij is dezelfde, gisteren, heden en in alle eeuwigheid. En Hij roept ons om den arbeid weder aan te vangen in Zijne heiligen dienst.

En we doen dit zonder te vertwijfelen of te vertsagen, omdat we weten, dat de zake Gods, waarvoor we strijden, aan geen mensch, hoe uitnemend ook, hangt. Bovendien is er zooveel wat bemoedigen en sterken kan. Toen Groen van Prinsterer stierf en ik, nog een knaap, bij zijn graf stond, om mijn kranken vader, die in 't buitenland toefde, te vertegenwoordigen, scheen de toekomst zoo somber. Groen was een uitnemend veldheer geweest, maar hij had geen leger gevormd en geen staf achtergelaten. En de door hem zelf aangewezen opvolger was zoo gebroken in kracht, dat de vraag opkwam of hij zijn taak wel ooit vervullen kon. Naar uwe tenten o Israël! was dan ook, het schier sombere parool, dat toen door Dr. Kuyper moest worden uitgegeven. En toch, hoe wonderbaar zijn de leidingen Gods niet geweest, die na Groen's dood ons een tijdperk schonk van steeds toenemende krachtsontwikkeling en van de eindelijke zegepraal op het gebied der school. En thans, nu onze tweede veldheer ons ontviel, moge er weer droefheid wezen, vooral omdat een leider, die zijn plaats kan innemen, ons ontbreekt, maar al ging de veldheer heen, het leger staat in vaste orde, trouw om de banier geschaard, en we hebben een staf van zijn leerlingen, in zijn school opgeleid, die zijn levenstaak zullen voortzetten. En indien onze veldheer nog tot ons spreken kon, zijn woord zou nu tot ons uitgaan: zeg den kinderen Israëls, dat zij voorttrekken.

Of wil men liever, want voor ons kerkelijk leven past het beeld van den strijd toch minder goed, de bouwmeester is heengegaan, maar als heilige erfenis liet hij ons na het zoo bezielend schoon bestek, waarnaar de tempel verder moet worden gebouwd. Trouw aan dat bestek willen we verder bouwen, een iegelijk naar de mate der gaven hem geschonken. Aan het fundament, dat gelegd is, de vastheid van het Woord Gods, door de Apostelen en Profeten gesproken, zullen we onwankelbaar vasthouden. We willen op dat fundament voortbouwen, niet door allerlei nieuwmodische stijlsoorten in den bouw te mengen, maar in echt Calvinistischen stijl. Moge daarbij de steun en het gebed van ons Gereformeerde volk ons niet ontbreken. En schenke Gods genade ons daartoe het licht en de kracht.

Dr. A. Kuyper .... ook dichter.

In een met groote welwillendheid geschreven »herinnering" aan Dr. A. Kuyper in de *Ster* door B. C. Sliggers wordt herinnerd aan een vers, door Dr. Kuyper gemaakt als antwoord op een gedicht van Beets. Hij meent, dat dit het eenige gedicht is, dat uit de pen van Dr. Kuyper vloeide. Dat is niet zoo. Al lag de kracht van Dr. Kuyper veel meer in het proza dan in het berijmde vers, toch heeft hij, wiens proza zoo dichterlijk kon wezen, ook den versvorm soms gebruikt. Zoo plaatste hij bij de opening der Vrije Universiteit een kort, in Da Costiaanschen stijl geschreven vers in *De Heraut*. En een andere proeve, die ik gaarne hier wil meedeelen, omdat ze Dr. Kuyper karakteriseert, is dit gedicht in het album van zijn zoon geplaatst:

Kind!
Ondervind
Als tolk
Van het volk
Dat hoort
Naar het Woord,
Hoe te strijden
En te lijden
Voor 's Heeren
Eere,
Wel 't lijf vernielt,
Maar ook bezielt,
Loont
En kroont,
Ja leven
Geven
Kan
Den man,
Die bidt,
Tot wie,
God kiest,
Zich zelf verliest;
Mits
Gids
Hij
Zij
Die,
Wie
Zijns wierd,
Houdt en stiert,
Voor Sathan veilig,
Wijl in Hem heilig.

De acta der Generale Synode.

Met zeldzamen spoed zijn ditmaal de Acta der Generale Synode van Leeuwarden in het licht gegeven. Indien we ons niet vergissen is, dit de eerste maal, dat de acta der Synode nauwelijks twee maanden, nadat de Synode uiteenging, in druk verschenen. Te meer nu valt dit te loven, omdat de acta dezer Synode zijn uitgedijd tot een lijvig boekdeel, dat in royaal formaat gedrukt, 315 bijdrijden omvat. Het leeuwendeel hiervan komt natuurlijk aan de Bijlagen toe, die meer dan tweederden van den inhoud vullen.

Aan den uitgever J. H. Kok, die gezorgd heeft, dat binnen zoo korten tijd deze Acta gedrukt kon worden, komt alle lof toe, te meer daar de uitgave van overhaasting geen spoor draagt en geschied is op een wijze, die ook wat den band betreft, den uitgever alle eer aandoet. Maar niet minder komt die lof toe aan het moderamen, inzonderheid aan de beide scriba's, die te midden van hun drukken pastoralen arbeid, den tijd konden vinden om zulk een arbeid te verrichten, die vooral wat de correctie betreft, zooveel vergde.

Voorts zijn we dankbaar, dat het moderamen thans weer terugkeerde tot de vroegere wijze van uitgave en niet de besluiten der Synode naar de volgorde der zaken, maar de acta zelf ons mededeelde. In Rotterdam week men daarvan af, maar al is er voor zulk een zakelijke rangschikking iets te zeggen, toch geven deze acta veel beter weer wat op de Synode verhandeld, is en voor wie de verschillende besluiten wil naslaan, biedt het zeer uitvoerige register achter de acta daartoe een wegwijzer.

De breedste plaats neemt onder de Bijlagen het rapport in met de daarbij gevoegde stukken over de zaak van Ds. Netelenbos. Terecht is aan dit rapport onder de Bijlagen, terstond na het Getuigenis, dat van de Synode is uitgegaan, de eereplaats gegund.

Natuurlijk kunnen we er niet aan denken, dit rapport in zijn geheel hier over te nemen. Het zou te veel van onze plaatsruimte vergen. En alleen een deel ervan over te drukken, zou een onjuisten indruk kunnen geven. Te meer mogen we er daarom op aandringen, dat onze Kerkeraden, die deze Acta ontvangen, ze niet terstond in het Archief wegbergen, maar deze Acta ter lezing geven aan alle Kerkeraadsleden en voorts aan degenen, die er belang in stellen. Na de geheel onjuiste voorstelling, die van deze zaak, vooral in de liberale pers, verspreid is, is het dubbel noodig, dat ons volk wete, op welke gronden het besluit der Synode berustte.

Dan zal wel blijken, hoe het niet alleen ging om de drie dieren in den Bijbel: de slang in het Paradijs, de ezelin van Bileam en de visch van Jona. Niet alsof we den spot, die ook nu weer van liberale zijde over ons uitgegoten is, omdat we gelooven hetgeen de Bijbel ons aangaande deze dieren meedeelt, ons aantrekken zouden. De slang in het Paradijs, de sprekende ezelin van Bileam en de visch, die Jona inslokte, zijn nu eenmaal het geliefkoosde thema van degenen, die met het geloof der eenvoudigen in den Bijbel spotten willen. Maar al was de opvatting van Ds. Netelenbos, die deze verhalen in den Bijbel als mythologische inkleeding beschouwde, reeds op zich zelf bedenkelijk genoeg, de grond waarop de Synode het over hem uitgesproken afzettings-vonnis handhaafde, was veelmeer de geheel subjectieve lijn, waarop Ds. Netelenbos zich bewoog. Niet de Schrift zelf besliste voor hem, maar zijn eigen subjectieve opvatting. Het duidelijkst bleek dit, waar hij tegenover de klare en duidelijke uitspraken van Christus en de Apostelen gesteld, daarvoor weigerde te buigen. Natuurlijk zag hij dit zelf zoo niet in en meende hij ook deze uitspraken van Christus en de Apostelen uit accommodatie te mogen verklaren. Maar zoo werd alle vastigheid van het objectief gezag der Heilige Schrift prijs gegeven en het zwaartepunt verlegd naar het subjectief gevoel. Dat nu is de oorzaak geweest, waarom de Synode, zonder ook maar een oogenblik te aarzelen, geoordeeld heeft dat Ds. Netelenbos niet langer in onze Kerken bedienaar des Woords kon wezen. Het fundament zelf, waarop ons geloof rust, was daarmede aangetast.

Het is dan ook een geheel onjuiste voorstelling, die dezer dagen bij de nabetrachting op Dr. A. Kuyper's arbeid in een der bladen gegeven werd, alsof Ds. Netelenbos eigenlijk de denkbeelden van Dr. Kuyper vertolkte en de Synode van Leeuwarden met Ds. Netelenbos tegelijk het oordeel over Dr. Kuyper zou hebben uitgesproken. Dr. A. Kuyper heeft, hoewel hij in *de Standaard* de kerkelijke zaken meest buiten spel hield, toch, opdat er geen twijfel aan zijn meening bestaan kon, in een asterisk verklaard, dat iemand als Ds. Netelenbos met zijn afwijkende meeningen in onze Kerken niet geduld kon worden en zelfs uitdrukkelijk last gegeven aan *de Standaard* om geen verslagen van de meetings, waar Ds. Netelenbos optrad, meer op te nemen. Het is noodzakelijk dit openlijk uit te spreken, omdat anders een legende gevormd wordt, die geheel onjuist is en aan de nagedachtenis van den overledene oneer zou aandoen. Trouwens, wie weet, hoe Dr. A. Kuyper heel zijn leven lang tegen deze accommodatietheorie en dit ethische subjectivisme gestreden heeft, behoeft deze rectificatie wel nauwelijks.

Benoeming of beroeping.

Een onzer lezers vraagt ons, of het aanbeveling verdient om te spreken van *benoeming* of van *beroeping*, waar het geldt de aanwijzing door stemming van een broeder tot het kerkelijke ambt? Hij vraagt dit, omdat hij wil, dat er ook in het kerkelijk spraakgebruik goede vormen zullen zijn.

Nu eischt zeker de keurigheid van de taal, dat men in 't gebruik van de synoniemen met juist gevoel te werk ga. Onze taal heeft een rijkdom van synoniemen, maar elk dezer synoniemen heeft door het taalgebruik een eigenaardige nuanceering gekregen. En wie zijn taal liefheeft, zal bij 't gebruik dezer synoniemen daarop letten. Zoo stelt men op zijn kantoor een *schrijver* aan; zoo heeft eene vereeniging een *secretaris*; zoo spreekt men bij den Senaat eener Universiteit van den *Ab actis*, en zoo noemt men in kerkelijke vergaderingen degenen, die de notulen houden en de brieven schrijven: *scriba*.

Evenzoo nu is het met de drie woorden, die onze taal bezit om aan te wijzen, dat iemand tot een post, ambt, of betrekking wordt aangewezen; men zegt, dat zoo iemand wordt *aangesteld*, *benoemd* of *beroepen*. Het woord aanstellen wordt meestal gebruikt voor een ondergeschikte betrekking; iemand wordt aangesteld tot boekhouder, opzichter over een fabriek. Het woord benoemen onderstelt altijd, dat dit geschiedt door een persoon of college, dat daartoe bevoegdheid heeft ontvangen; men wordt benoemd tot rechter, tot ontvanger, tot professor enz. Het woord *beroepen* eindelijk is bepaald aan het kerkelijk spraakgebruik eigen; de kerkeraad of de gemeente *beroept* een predikant. Niemand zal zeggen, dat de Koningin iemand tot Minister, burgemeester of professor *beroepen* heeft; het woord beroeping draagt altoos min of meer een heilig karakter; het onderstelt, dat er een Goddelijke roeping aan ten grondslag ligt.

In zooverre is het dus volkomen juist, dat wanneer er sprake is van de aanwijzing tot een kerkelijk ambt, men het meest juist doet met van beroeping te spreken. Een voorlezer, een koster wordt aangesteld, maar een predikant wordt beroepen. De moeilijkheid schuilt alleen hierin, dat ons kerkelijk spraakgebruik dit woord beroeping wel gebruikt bij de *Dienaren des Woords* maar niet bij de *ouderlingen* en *diakenen*. Het zou ietwat geaffecteerd klinken, wanneer iemand zeide: ik ben tot ouderling of diaken beroepen; men zegt: iemand wordt tot ouderling *gekozen* of *benoemd*. Natuurlijk wil dat niet zeggen, dat er een principieel onderscheid is tusschen deze ambtsdragers. In het bevestigingsformulier wordt evengoed bij de ouderlingen en diakenen als bij de predikanten gevraagd, of zij in hun hart gevoelen wettiglijk van de gemeente en mitsdien van God zelf *geroepen* te zijn. Ook hun roeping is evenzeer een Goddelijke en heilige roeping. Maar nu in het kerkelijke spraakgebruik van eeuwen her men eenmaal gewoon is het woord beroepen alleen te gebruiken voor de predikanten, maar niet voor de ouderlingen en diakenen, zou het al te precieus schijnen hiervan af te wijken. Er is daarom geen reden om het woord benoemen uit ons kerkelijk spraakgebruik te bannen en het door beroepen te vervangen, mits men maar wel in het oog houdt, dat daardoor niet een principieel onderscheid wordt gemaakt tusschen de predikanten en de andere ambtsdragers wat hun roeping tot het ambt betreft.

Critiek.

Wat we onlangs schreven over het klein getal studenten dat aan de Rijksuniversiteiten zich voor de Theologie het inschrijven en in verband daarmede opmerkten over het besluit der Hervormde Synode om den toegang tot de colleges der Vrije Universiteit voor de a.s. predikanten der Hervormde Kerk gesloten te houden, heeft van tweeërlei zijde critiek uitgelokt.

In de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* werd opgemerkt, dat de cijfers, door ons opgegeven, niet geheel juist waren. We hadden vermeld, dat er zich voor de Theologie aan de Rijksuniversiteiten 13 studenten lieten inschrijven; in werkelijkheid waren het er 17.

Het verschil zooals men ziet is niet zeer groot en doet ook aan ons betoog weinig af. Vergeleken met het aantal studenten, dat zich te Kampen en aan de Vrije Universiteit te Amsterdam liet inschrijven, is het een veeg teeken, dat aan de Rijksuniversiteiten het aantal theologische studenten zoo gering is. En daarop kwam het aan.

Ernstiger is de critiek door Prof. Fabius geoefend.

Vooreerst acht hij het niet redelijk, aan de Haagsche Synode er een verwijt van te maken, dat zij de kweekelingen van de Vrije Universiteit van hare erve wil blijven weren. Deze Synode is toch niet »van God«, maar »des afvals«, gelijk Dr. Gunning indertijd schreef, en daarom is het van haar standpunt volkomen te begrijpen, dat zij niet bevorderen wil de opleiding in de Gereformeerde waarheid, tot uitroeiing waarvan zij volgens Mr. Mackay zou zijn opgericht.

Het komt ons voor, dat de Hervormde Synode met zulk een pleitbezorger voor haar besluit weinig in haar schik zal wezen. Ze zal wel denken: non tali auxilio. Boven-